HERINNERINGEN AAN SUMATRA.

DOOR

OSKAR V. KESSEL.

(VERTAALD UIT "DAS AUSLAND" 1854.)

Allen, die met *spleen* behebt zijn, alle reizigers, die in Engeland of elders te huis behooren en over verzadigd zijn van het schoon der Alpen en Apenijnen, zoude ik wel naar Sumatra's Westkust willen zenden. Daar toch kunnen alle zielen, welke dorsten naar natuur en wildernis, in lange teugen en naar hartelust zwelgen, terwijl ze zich nu en dan tot afwisseling kunnen verlustigen in eene kleine vulkanische aardschudding, die niet te dikwijls, slechts om de 4 à 6 weken, voorvalt, menschen en bamboeshutten door elkander doet tuimelen, en de Maleijers *lindoe lindoe* doet roepen. — Wild en romantisch zijn gindsche hooge gebergten met bergstroomen en meren, watervallen en rotsen, en 10,000 voet hooge bergen en vulkanen; — schilderachtig schoon de ontgonnen dalen van de Padangsche bovenlanden, Agam, Limapoeloe, Tanah-datar, de 13 Kotta's; — wild en in ongestoorde stilte de nog onbebouwde, met eeuwenoude bosschen bedekte, hooge bergstreken, welker voet zich glooiend tot aan de zeekust uitstrekt. Hier wordt ook de Maleijer nog in zijn oorspronkelijken aard gevonden, nog onvervalscht in zeden en kleederdragt.

Door deze vóór 25 jaren nog ontoegankelijke berglanden loopt thans een heerlijke groote weg, die meer dan honderd mijlen lang is, en waarop van de eene dagreis tot de andere een vriendelijk noodigend stationsgebouw opgericht is, om den vermoeiden rijder of de reizende schoone, die middelerwijl in den door acht Maleijers ondersteunden draagstoel is ingesluimerd, als gast te ontvangen. Rijnwijn en champagne, Engelsch bier en selterswater, Westfaalsche ham en sardijnen zijn hier

te bekomen, tenzij de reiziger de voorkeur geve aan de Maleische keuken, bestaande uit rijst met kerri, gevogelte en visch. Kortom, ik beviel Sumatra allen reizigers aan; het is schooner dan het zich zeggen laat, minder gevaarlijk en gemakkelijker te bereizen, dan men wel gelooven zoude.

In het landschap Agam, dat verrukkelijk schoon gelegen is aan den voet van den vuurspuwenden berg Merapi, ligt een klein Hollandsch etablissement met eene verschansing en eene bezetting van 60 à 70 man, door de Nederlanders Fort de Kock, door de Maleijers Boekit-tinggi genoemd. In een' der namiddagen van de maand September 1840, zwierf ik rond tusschen de weinige Maleische en Eüropische huizen; ik had mij aangemeld bij den Nederlandschen resident, den Heer STEINMETZ, en hem gezegd, dat ik in last had topographische opnemingen te doen van het landschap Agam, dat 10 à 12 vierkante mijlen beslaat, en deze Heer had den Maleischen schrijver bevelen gegeven om de noodige brieven van aanbeveling aan de twaalf Maleische vorsten in dit district voor mij in gereedheid te brengen. Ik rigtte mijne schreden naar het kleine fort, aan welks ingang ik een' Afrikaanschen schildwacht ontdekte. Hem voorbijgaande, vraagde ik hem in het Maleisch: *poekoel brapa* (hoe laat is het)? — Wie beschrijft nu echter mijne verbazing, toen ik, niet alleen in het schoonste Duitsch, maar ook in zuiver Berlijnsch ten antwoord kreeg: “Es ist eben fünf Uhr gewesen; es freut mir recht sehr, dass ich einen Landsmann sehe, ich habe von sie gehört, sie sind doch der Herr N. N. (het is iets over vijf uur, ik ben verblijd een' landgenoot te zien; ik heb van u gehoord, gij zijt immers Mijnheer N. N.)” Verwonderd bleef ik staan, en vertrouwde mijne oogen niet om te bepalen of het inderdaad een zwarte, of een onlangs aangekomen Berlijner was, b. v. MÜLLER of SCHULTZE? — maar neen! die konden het niet zijn! — Eindelijk werd het raadsel opgelost. De arme drommel was lang in dienst geweest bij een' onzer Prinsen te Berlijn, maar eindelijk om zijne liederlijkheid verwijderd. In de hoop, dat hij door de beschaving, die hij in Berlijn opgedaan had, het nog tot officier zoude brengen bij een der bataillons Afrikanen in Nederlandsch Oost-Indië, had hij daarbij dienst genomen; men had ook, helaas! zijn' wensch vervuld, en hem ingelijfd bij eene

kompanie Afrikanen; weldra moest hij zich ongelukkig gevoelen, daar hij de eenige was, die een gevoelig hart bezat, en zijne kameraden, wier taal en zeden hij niet verstond, hem haat toedroegen. Hij was de beer uit de fabel, die, nadat hij het dansen had geleerd, zich weer bij zijne kameraden voegde. De goede Berlijner werd eenige jaren later, in eene schermutseling met oproerige Maleijers, getroffen door een' kogel, naar men zeide, niet afgeschoten door den vijand, maar uit de gelederen zijner zwarte landslieden.

Ik trad het fort binnen en bragt een bezoek aan den kommandant, die mij vriendelijk ontving. Het was nu eenmaal voor mij een dag van vreemde ontmoetingen. Met den kommandant was ik voor de deur gaan zitten en had eene manillacigaar opgestoken, toen ik uit de dichtbijzijnde bamboezen kaserne, door welker dunne wanden men woord voor woord alles verstaan konde, echt Duitsche jagerstermen hoorde. "Ich sage euch, ihr dumme Kerls, dass ihr das nicht versteht; der Keuler war weidewund geschossen, anstatt aufs Blatt, und daran ist nur euer infamer schlechter Kümmel schuld! so was ist mir noch nie passirt (Ik zeg u, lompe kerels, dat gij 't niet begrijpt; in plaats van in het schouderblad was het schot het zwijn door het geheele ligchaam gegaan, en dat komt alleen door dien slechten jenever! Zoo iets is mij nog nooit gebeurd!)" — "Maar KASSNER, wees toch niet zoo kwaad, hij is nu toch dood; — zoo of zoo geschoten!" — "Das versteht ihr nicht, ihr Lumpenkerls, auf dreissig Schritt ein Keuler und eine Sau mit fünf Frischlingen, und schiesse weidewund! (Gij, domooren, begrijpt dat niet; denkt eens, op dertig passen een zwijn en eene zeug met vijf jongen, en ik schiet verkeerd!)" — "Maar, KASSNER, je bent een gekke vent," en zoo ging men voort. "Gij verwondert u over 't geen gij hoort," zeide de kommandant; "dat is onze oude KASSNER, een oude en bekwame Württembergische jager, die het ongeluk gehad heeft van als soldaat hier teregt te komen; gelukkig intusschen voor ons, want hij voorziet onze keuken met overvloed van wild; van daag heeft hij een zwijn geschoten en is baloorig, dat hij het niet op de rechte plaats getroffen heeft." Ik wilde kennis maken met KASSNER. "Stel dat liever uit tot een' anderen dag; ik gis, dat de jenever hem heden al te spraakzaam gemaakt heeft; dat

is het gebrek van dien oude, dat ik dikwijls moet door de vingers zien, en de zwijnen en herten, die hij in onze keuken bezorgt, dragen niet weinig tot zijne verontschuldiging bij."

Ik zoude nog op eene andere wijze kennis maken met KASSNER. Daags daarna vertrok ik van Fort de Kock, om mijne opnemingen te beginnen; ik nam mijnen intrek in een Maleisch dorp, dat twee mijlen van daar lag. Ook ik stond onder de Maleijers weldra als een goed schutter bekend, en kreeg van alle kanten uitnoodigingen om de zwijnen, die voor de velden zeer schadelijk waren, te schieten. Het dal van Agam is wel doorgaans bebouwd, maar doorsneden van vele groote en kleine ravijnen, die, daar ze begroeid zijn met het lange Indische gras, *allang-allang*, eene veilige schuilplaats opleveren aan de zwijnen. Zonder moeite doodde ik er verscheidene, maar konde, zonder aan de gastvrijheid te kort te doen, van het geschoten wild geen gebruik maken. Het varkensvleesch was den Maleijers, als Mahomedanen, een gruwel, en daar ik in Maleische huizen mijn verblijf had, vond ik het best met de wolven in 't bosch te huilen, en altijd een' grooten afkeer van dat vleesch aan den dag te leggen. In het eerst vertrouwden zij mij niet; langzamerhand echter won ik hun vertrouwen, daar ik eenige reizen bij het zien van gedooide zwijnen mijn' afkeer door eene sterke rilling te kennen gaf en de dieren liet begraven: — "*Trada makan babi, trada makan babi* (hij eet geen varkensvleesch)!" ging het fluisterend van oor tot oor. Mijne bevriendenheid in de Maleische taal en de omstandigheid, dat ik alle gebruiken en zeden volkomen verstond en in acht nam, namen spoedig alle harten voor mij in. Ook KASSNER was mijlen ver in de rondte bij de Maleijers bekend; daar hij echter elk geschoten zwijn van de ingewanden ontdeed en door zijne kameraden naar de soldatenkeuken van het Fort de Kock liet dragen, en daarbij zelden zonder zijne jeneverflesch op de jagt ging, vond hij geen' toegang in de Maleische huizen. Men kan wel zeggen, dat de Islam onder de Maleijers op Sumatra, en over het algemeen in dezen geheelen Archipel, zich tot twee punten bepaalt: het onthouden van varkensvleesch en van sterke dranken; — voor het overige weet men maar weinig van den Koran, en de voorgeschreven gebeden worden alleen door sommige priesters ver-

rigt. Van tijd tot tijd brengt een uit Mekka teruggekeerde priester eenige in de Arabische taal geschreven bladen, uittreksels van den Koran, mede.

Omstreeks veertien dagen waren er verlopen. Nu en dan, tegen den avond, had ik, nu hier, dan daar, den knal van KASSNERS welbekende buks gehoord, en de Maleijers maakten mij ook telkens opmerkzaam, door te zeggen: "*Toean KASSNER soeda badil babi* (de Heer KASSNER heeft een zwijn geschoten)." Toen ik eens dicht achter mijn dorp den welbekenden knal hoorde, bezocht ik hem in 't bosch, waar ik hem met zijn' hond aantrof. Dit was een gewone Maleische hond, van de grootte van een' Europeschen vos, ook naar zijn uiterlijk eenigzins gelijkende op een' keeshond, een' vos en een' jakhals; zijne kleur was zwart. Europese honden worden in Indië niet aangetroffen; in deze luchtstreek verliezen ze spoedig hunnen reuk, en worden lui en onbruikbaar. Deze hond had KASSNER eens op eenen zwijnejagt het leven gered en was niet van hem te scheiden. Een jaar later vernam ik te Padang, dat KASSNER aan de koorts overleden was, en dat zijn trouwe hond het graf van zijn' meester niet wilde verlaten, zoodat men hem daar op zekeren morgen van droefheid gestorven vond.

Mijne zaken vorderden mijne tegenwoordigheid te Agam gedurende drie maanden. Ik veranderde mijn kwartier alle acht dagen, zoodat ik tegen het einde der derde maand aan de noordelijke grens, te Pasar-Lama, was. Hier werd alle weken eene groote markt gehouden, waar duizende menschen bijeen kwamen, en ik had hier eene goede gelegenheid om het leven der Maleijers, die de gebergten van Sumatra bewonen, van vele zijden gade te slaan. De hanegevechten maken het hoofdvermaak der Maleijers uit, en men zoude wel vergeefs zoeken naar een Maleisch huis, waarin niet een of meer hanen aan een touw van 1 of 2 voet lang vastgebonden zijn; want de vechthaan mag niet los loopen. Bij den Maleijer op Sumatra staat de haan even zoo hoog aangeschreven als het paard bij den Arabier: hij legt bezoeken af met den haan onder den linkerarm; hij onderzoekt kop, voeten, borst en kleur, en vraagt naauwkeurige inlichtingen omtrent de afstamming van elken haan der andere bezoekers. Hij rookt opium en blaast zijnen haan gedurig eenige trekken

in de keel, zoodat haan en heer even opgewonden worden, beiden aangename droomen hebben, en min of meer uitgeput weer ontwaken. Deze hanen, die aan opium gewoon zijn, ontvangen dagelijks eenige regelmatig herhaalde inblazingen van opium, elken dag evenveel; ze zijn slap en onbruikbaar, wanneer ze niets krijgen; daarentegen zijn zij, wanneer ze even voor het gevecht met eene dosis voorzien worden, buitengewoon moedig, en hierin ligt dan ook het eigenlijke doel van den meester, wanneer deze het genot van zijnen opiumpijp met hem deelt. De Europische spelers, die met pharo of lanskenet hun geld verloren hebben, kunnen in Indië vele lotgenooten vinden. Menig Javaan en Maleijer heeft huis en hof verloren met zijn' duur betaalden haan, van welken hij vast geloofde, dat die *batoea* zoude zijn. *Batoea* is een eigenaardige Maleische term, die zooveel beteekent als onkwetsbaar. Het gebeurt dikwijls in de oorlogen der Maleijers, dat een hunner voor *batoea* doorgaat. Het zeggen dat hij *batoea* is, is voldoende om iedereen den lust te benemen, zich in den strijd met hem te meten. Evenzoo vindt men hanen, van welke dit gezegd wordt. Heeft een haan het geluk gehad verscheiden keeren te overwinnen, heeft hij alle kenmerken aan kleur en daarenboven een of ander bijzonder teeken, dan wordt hij bepaald voor *batoea* gehouden en soms met 30 tot 60 gulden betaald, naardat zijn naam min of meer bekend is. De hanegevechten zijn, voor het overige, niet zoo wreed als de Engelsche. Met 3 of 4 sprongen, dikwijls reeds met den eersten, ligt een der strijders in zijn bloed te wentelen; somtijds ook beide te gelijk. Op de weekmarkt, die vóór mijne deur gehouden werd, waren somtijds wel eenige honderden hanen aanwezig, die achtereenvolgens op elkander werden losgelaten, totdat, na verloop van 6 à 8 uren, de helft hunner in het strijdperk gebleven waren, en het grootste deel van de overige met zware wonden naar huis gedragen werden. De in grooten getale aanwezigen vormden, op matten gezeten of op hunne hurken, een' wijden kring. Aan het regterbeen van de tot het gevecht bestemde hanen bond men een uiterst scherp mes van 3 of 4 duim lengte, en van den vorm van een pennemes-lemmet, het scherp naar boven, en wel op de plaats waar zich de sporen bevinden, die de meeste hanen van de natuur tot wapen hebben bekomen. De

beide aldus uitgeruste strijders werden in het midden van den kring gebragt en op elkander losgelaten, nadat men ze van weerskanten aangevuurd en verbitterd had. De aanwezige Maleijers gingen nu hooge en lage weddenschappen aan, van 10 cents tot 100 dollars en meer, naarmate de liefhebbers rijk of arm, ligtzinnig of bedachtzaam waren.

De boschhanen, die op Sumatra gevonden worden, zijn na verwant aan de Maleische, zoowel als aan onze huishanen. Onderscheid in gedaante en kleur bestaat er niet, alleen zijn de wilde kleiner dan de tamme. Ten einde goede vechthanen te verkrijgen, binden de Maleijers eene huishen in het bosch vast. Hier maakt zij, reeds gewoon aan beschaafde manieren, kennis met den wilden zoon van 't woud, tot dat de hardvochtige Maleijer aan dien omgang een einde maakt. De Maleijers laten de door de hen gelegde eijeren uitbroeden, en houden de uit deze croisering voortkomende jonge hanen voor buitengewoon moedig en vlug.

Gedurende mijn oponthoud te Pasar-Lama leerde ik een' schoonen jongen Maleijer kennen, wiens geschiedenis hier eene plaats verdient. Hij was algemeen bekend onder den naam van den Zwarten Gindo met de gouden tanden.

GESCHIEDENIS VAN DEN ZWARTEN GINDO MET DE GOUDEN TANDEN EN VAN ZIJN' WITTEN HAAN.

GINDO maakte aanspraak op den naam van een' Maleischen pronker, een' zekeren PELHAM van Sumatra. GINDO was een jongeling van 20 à 22 jaren, van eene middelmatige, maar slanke gestalte. Zijne gelaats-trekken leverden eene schoonheid op die onder de Maleische bergbewoners van Sumatra niet zeldzaam is; hij had een bijna volkomen Grieksch profil, met schoone bruine oogen, welker gloeiende taal zeer gevaarlijk was voor vrouweharten. Om de kleur zijner huid, die eenigzins donker was, had hij den naam gekregen van den zwarten, of donkerbrui-nen, GINDO; de vrouwen intusschen voegden er nog het woordje zoet bij, dat, wel is waar, in onze taal wel niet goed klinkt, maar wel in het Maleisch: *itam manis* (zacht-, lichtbruin). — GINDO had lang don-

ker haar, dat tot op de enkels afhing, wanneer hij zijn toilet maakte; in het gewone leven had hij het intusschen in een' grooten knoop op den schedel vast gestoken. Als hoofddeksel droeg GINDO de gewone Maleische *deta* of hoofddoek, waarvan de Maleijers in plaats van den tulband gebruik maken. Niemand echter droeg dien doek, zoo als GINDO; de linker tip hing met eene onnavolgbare coquetterie neêr, en alle pogingen der Maleische pronkers hem daarin na te volgen, wilden maar niet gelukken. GINDO droeg verder eene Maleische broek, die tot aan de knieën reikte, van roode zijde, doorwerkt met gouddraad; aan de voeten had hij geen glimmende lederen schoenen ook geen kousen, maar als een echte Maleijer ging hij barvevoets, en waren zijne beenen tot aan de knie naakt; een kort kleed van blaauwe zijde, naauw sluitend en van voren digt, en een zijden gordel, waarin aan den regterkant een kris, links een ander mes, op een' dolk gelijkend en *serca* genoemd, maakten het overige van zijne kleeding uit. Linnengoed werd door GINDO niet gedragen; zelfs droeg hij geen hemd, en zijn blaauw zijden jasje bedekte zijn naakt ligchaam: hierin alleen verschilt hij van PELHAM. De nagels van zijne vingers waren rood geschilderd en drie daarvan waren een' duim lang en werden met bijzondere oplettendheid verzorgd. GINDO met de gouden tanden heette hij, omdat hij vier van zijne tanden had laten uittrekken, en daarvoor gouden had laten inzetten. O, wat zag hij er onwêérstaanbaar uit, wanneer hij glimlachte, de zoet-zwarte GINDO met den gouden mond!

De witte haan van GINDO was onder de hanen, wat GINDO onder de mannen was; de haan heette *Batoea-poetih*, of de Onkwetsbare witte; hij had reeds negenmaal overwonnen, een voorval zonder weerga in de hanengevechten van Agam.

De zoet-zwarte GINDO behoorde overigens niet te huis in Agam, maar kwam uit Singkara, twee dagreizen verder. Het was omstreeks het begin van November, toen ik te Pasar-Lama kwam, en ik wil wel bekennen, dat ik in gespannen verwachting was, de beide voornaamste hanen, den zwarten en witten, te zien: want sedert vier weken had ik veel over beiden hooren spreken.

Twee oorzaken bragten te weeg, dat GINDO dikwijls in Pasar-Lama

verscheen, ja, er wel eens 14 dagen bleef, tot wanhoop van alle jonge Maleijers en tot groot genoegen van alle jonge meisjes. Eensdeels kwam GINDO om de hanegevechten: de hoofdoorzaak was intusschen, dat er te Pasar-Dama een zekere DATOE-TINGGI woonde, wiens jeugdige dochter verrukkelijk schoon was. SI-EDDA had heerlijk kastanjebruin hoofdhaar; de kleur van hare huid zoude in Italië niets opvallends gehad hebben, maar had haar in Pasar-Lama den naam van Witte EDDA doen vererven. SI-EDDA's gestalte was slank en aanvallig; haar klein gelaat had liefelijke, eenigzins zwaarmoedige trekken. Als Maleische was SI-EDDA de schoonste onder de schoonen; hare voeten en handen waren zoo klein en zoo vol evenredigheid, dat men ze in China zou gekust hebben. De mond echter, die wel eenigzins op een' kleinen rozenknop geleek, liet tanden zien als zwarte parelen; want SI-EDDA had ten gevolge van het betel-kaauwen zwarte tanden, en dit beviel GINDO met de gouden tanden buitengemeen.

SI-EDDA, als de dochter van DATOE-TINGGI, den rijken Patriciër, droeg op feestdagen een' blaauwzijden rok, met goud doorgewerkt, en aan beide zijden open, zoodat bij een' eenigzins snellen gang de knieën en dijen zichtbaar werden; daarover een naauw sluitend kleed van dezelfde kleur en stof, dat tot op de heupen nederhing, en een roodzijden shawl, even als een tulband om het hoofd gebonden, en waarvan de beide einden eene handbreedte tot op de ooren afhingen; voorts groote gouden ooringen en twee zware gouden armbanden ter waarde van 400 dollars. De omstandigheid, dat bij een' eenigzins vluggen gang knie en dij zichtbaar werden, voert tot het besluit, dat zij niet gewoon was aan het dragen van linnengoed.

DATOE-TINGGI was een rijk, trotsch heer, en zou zijne dochter onder geene voorwaarde aan GINDO hebben afgestaan. Deze was wel is waar ook van adel, maar bezat niets dan zijnen haan en vier gouden tanden en zijne drie mooie nagels, aan welke hij dikwijls kaauwde, wanneer hij aan DATOE-TINGGI's velden dacht. Intusschen werd het gezigtje van SI-EDDA van dag tot dag treuriger en magerder, en wel sedert de geliefde GINDO met den gouden mond 's nachts niet meer, volgens zijne gewoonte, op zachten toon onder haar venster zong:

Boelan ada di langit, boenga kloear deri tanah,

Si-Edda poenja moeka lebi bagoes.

Bintang ada di langit, intan didalem tanah,

Si-Edda poenja mata lebi trang.

Matari ada di langit, Matari saja Si-Edda,

Kloear-lah ati manis, djangan-lah saja mati.

De vertaling komt ongeveer op 't volgende neêr:

De maan aan den hemel en de bloemen op de aarde

Zijn niet zoo schoon als Edda's aangezigt.

De sterren des hemels en de diamanten der aarde

Zijn niet zoo helder als Edda's oogen.

De zon schijnt aan den hemel, mijne zon is Si-Edda;

O, vertoon u, lief meisje, opdat ik niet sterve!

Toen GINDO voor 't laatst deze woorden gezongen had, stak SI-EDDA hare kleine hand door eene kleine opening van het venster in den planken wand en liet eene fraaijen zijden sjerp (*ikat pinggang*), waarin een bloemruiker gebonden was, op den zanger vallen, terwijl uit het niet ver verwijderde venster van DATOE-TINGGI te gelijkertijd eene lans sis-send door SI-GINDO's hoofddoek sneed en dien aan den grond vasthechte. SI-GINDO nam lans en sjerp, en sprong als een jong hert over de vier voet hooge heining, zoodat eene tweede lans te laat kwam en twee voet achter hem in den grond geworpen werd. Na dit voorval waren er veertien dagen verlopen, en DATOE-TINGGI had alle toebereidselen gemaakt om de lieve EDDA aan den ongevoeligen Toewanko van Sepou uit te huwelijken.

Intusschen had GINDO den bloemruiker gevonden en gelezen; daarin stond duidelijk: "ik min u tot in den dood, — morgen krijgt gij eene "boodschap!" De bloemenspraak speelt in Indië nog altijd eene groote rol bij alle verliefden. De boodschap liet zich niet wachten; SI-EDDA zond aan GINDO een pakje goudstof, dat 300 dollars waardig was, en beval hem haren vader op den eerstvolgenden marktdag tot een hanegevecht uit te dagen. De gewigtige dag brak aan, en DATOE-TINGGI nam zijne gewone morgen-opium-pijp, die hem driemaal sterker dan an-

ders door SI-EDDA werd toegereikt. De acht haanen van DATOE-TINGGI, die op dien dag bewijzen zouden geven van bedrevenheid en moed, werden op bevel van SI-EDDA insgelijks zoo rijkelijk voorzien van opium-inblazingen, dat zij bedwelmd en luidruchtig werden, even als hun meester. De verzameling op de markt was zeer talrijk, en DATOE-TINGGI, welke dien dag, ten gevolge van zijn ontbijt, buitengewoon veel meer moed had, zette dadelijk 250 dollars op den eersten haan. De zoetzwarte GINDO streelde zijnen haan Batoea-poetih, wierp een' smachtenden blik naar SI-EDDA's venster en zette 250 dollars in. Ware de dosis opium, die DATOE-TINGGI gebruikt had, minder sterk geweest, dan zou hij het misschien geweigerd hebben; nu echter nam hij het aan, en reeds met den eersten sprong stond de witte haan daar als overwinnaar, terwijl het van alle kanten klonk, "*menang Batoea-poetih* (de Witte onkwetsbare overwon)!" DATOE-TINGGI glimlachte en beval zijn' zwarten lievelingshaan te brengen; 500 dollars stonden in. "Duizend of niets; *maoe?* (wilt gij?)," vroegde DATOE. "*Maoe* (ik wil)!" antwoordde GINDO, doch in weinig sprongen wentelde ook de zwarte haan zich reeds in zijn bloed. "Breng mij den bastaard," beval DATOE-TINGGI. Men bragt hem den bastaard, die een buitengewoon goed vechter en ook als Batoea bekend was. "Twee duizend dollars of niets," riep DATOE-TINGGI. "*Baai* DATOE (goed DATOE)" hernam GINDO; doch SI-EDDA had zorg gedragen, dat ook deze voor dien dag onbruikbaar was. "*Menang Batoea-poetih* (de Witte onkwetsbare heeft overwonnen)," klonk het voor den derden keer. DATOE-TINGGI begon nuchteren te worden; het was hoog tijd voor GINDO. DATOE liet zich nu een' anderen brengen, braakte scheldwoorden uit tegen zijne bedienden, dat zij de messen niet goed gebonden hadden, onderzocht zelf den haan zorgvuldig, goot hem eene handvol koud water over den kop en beval, dat men hem nog eene opium-inblazing zoude toedienen; het arme beest had intusschen, helaas! reeds te veel. "Vierduizend of niets," vroegde DATOE. "*Baai* (goed)," antwoordde GINDO, en streelde zijnen haan vol blijdschap, want hij had geene de minste gedachte op de list van SI-EDDA, en schreef de verdienste alleen aan zijnen onkwetsbaren witten haan toe. "*Menang, menang*," zoo klonk het op nieuw. "*Batoea poetih menang ampatblas kali!* (de witte onkwetsbare

heeft 14 maal gezegepraald!)” Nu begon de zaak al te gevaarlijk te gevaarlijk te worden in de oogen van DATOE, die langzamerhand nuchteren werd; vier zijner beste hanen waren dood; daar moest iets achter schuilen: “Ze zijn allen behekst,” schreeuwde hij, “haalt mij mijne twee andere hanen.” DATOE had in zijne woning nog twee voortreffelijke hanen, die hij voor bijzonder gewigtige gevallen bespaarde; een daarvan was in de kampplaats verschenen, en het geluk van GINDO was nu in gevaar, daar deze niet bedwelmd waren door EDDA’s list. Hier moest de witte haan van den zwarten GINDO toonen, van welke afkomst hij was. De messen werden zorgvuldig gebonden en DATOE zelf nam een’ schoonen rooden haan, sprak dien moed in en blies hem de noodige hoeveelheid opium in. SI-GINDO had zijnen haan met wat koud water besprenkeld, en hem het mes nog eens aangeboden. “Acht duizend of niets!” riep DATOE. Stilzwijgend keurde GINDO goed. Dezen keer duurde de strijd wat langer, doch ook thans bleef de overwinning aan de zijde van den witten haan. Nu kwam het beslissend oogenblik voor GINDO; dit zoude de allerlaatste proef zijn. DATO had een vierde deel van zijn vermogen verloren; hij was nu echter te ver gegaan, om terug te keeren. De laatste haan werd voor den strijd uitgerust, en GINDO beschouwde bijna met tranen in de oogen zijnen Batoea-poetih. Aan het kleine venster van DATOE’s huis werd eene kleine hand gezien, die hoop en moed toewenkte. “16000 of niets!” riep DATOE. “*Trada* DATOE (neen DATOE), geld heb ik genoeg, daarom speel ik niet meer,” hernam GINDO, terwijl hij zich bij DATOE-TINGGI nederzette; “maar om SI-EDDA wil ik spelen: “SI-EDDA of niets!” DATOE rekende een’ oogenblik na, veegde zijn’ mond af en nam eene dosis *siri* (betel). “*Baai* (goed), SI-GINDO,” zeide hij eindelijk: “SI-EDDA of niets!” Nu duurde het gevecht nog langer dan het laatstvoorgaande; de Witte onkwetsbare had bij den derden sprong eene wonde bekomen, en was ook reeds vermoeid door de buitengewone inspanning. GINDO zag treurig naar SI-EDDA’s venster op. Daar weer-galmde nog eens: “*Menang, menang Batoea-poetih, anambias kali!* (de Witte onkwetsbare heeft 16 maal overwonnen!)” DATOE’s haan lag dood ter neder; maar ook de brave Batoea-poetih liet den linker vleugel hangen en in de borst had hij eene diepgapende wond. GINDO om-

helsde en kuste hem intusschen verrukt en verbond zijne wonden. DATOETINGGI had 8000 dollars, benevens zijne dochter, verspeeld, stak be-
daard nog eene dosis *siri* in den mond en zette het hanegevecht voor
dezen dag niet verder voort.

Acht dagen later ging er een lange optogt van Pasar-Lama naar Sing-
kara; dertig vrouwen gingen vooruit met koperen schotels en bekkens,
bevattende de huwelijksgeschenken. Een Maleische knaap geleidde een
fraai opgesierd paard, een' witten schimmel, die met 20 à 30 schellen
behangen was, en waarop de schoone EDDA zat, die gevolgd werd door
haren gemaal, den zoet-zwartten GINDO; deze had voor den dag van he-
den met bijzonderen zorgvuldigheid zijnen roodzijden met gouddraad
doorweven *deta* gebonden. Twintig Maleijers, met verschillende benoo-
digdheden voor de huishouding van het jonggehuwde paar, besloten den
trein. Batoea-poetih, de onsterfelijke, werd in eene kooi van spaansch
riet achter zijn' meester gedragen; nog was hij niet geheel hersteld van
zijne wonde, maar toch verhinderde dit hem niet, nu en dan moedige
uitdagingen door zijn gekraai te doen, zoo dikwijls maar een andere
haan onder weg zijne stem liet hooren.